

Tartu Universitet

Fakultetet for Kunst og Humaniora

College for fremmedsprog og kulturer

Afdeling for skandinavistik

(Dansk sprog og litteratur)

ER DANSKERNE IGNORANTER?

Fremstilling af Estlands uafhængighed i danske aviser: Sammenligning af Berlingske
Tidende og Jyllands-Posten i august og september i 1991

Bachelorprojekt

Kadri Sildmets

Vejleder Antonina Kostina

Tartu

2020

Indhold

1. Indledning	3
2. Baggrund	5
2.1 Danmark og Estlands fælles historie.....	5
2.2 Sovjetunionens fald og Estlands genoprettelse af uafhængighed.....	6
2.3 Medies rolle og danske avisers politiske holdning	7
2.4 Tidligere undersøgelser.....	9
3. Teori og metode.....	10
3.1 <i>Content analysis</i>	10
3.2 Kriterier for at vælge kilder og data.....	12
3.3 Begreber <i>positiv, neutral og negativ</i>	13
3.4 Analyse kategorier	14
4. Analyse af artiklerne om Estlands selvstændighed.....	17
4.1 Hvem skrev om Estland på Berlingske Tidende og Jyllands-Posten?.....	17
4.2 Artiklens type	18
4.3 Hvilke emner var i fokus i artiklerne?	18
4.4 Hvem blev der skrevet om?	19
4.5 Hyppigst forekommende udgangsvinkler og adjektiver	21
4.5 Sammenligning af Berlingske og Jyllands-Posten og diskussion.....	23
5. Konklusion.....	29
6. Resümee.....	31
7. Litteratur	33
Bilag 1: Artikler i Berlingske Tidende	34
Bilag 2: Artikler i Jyllands-Posten	40

1. Indledning

„Alle, som boede bag Jerntæppet, var russere,“ sagde Claus. Det var et hedt sommervejr på International People Colleges højskole i Helsingør i Danmark i sommeren 2018. I det store fugtige forelæsningslokale holdt højskoles viceformand Claus Staal et foredrag om dansk politik, både indenrigs- og udenrigspolitik. Han fortsatte og fortalte, at han var en teenager i slutningen af 1980'erne. Der skete så meget i verden – Sovjetunionen var ved at kollapse, der var oprør i Kina, Berlinmurens fald osv. Han forklarede, at danske unge ikke forstod, hvad der skete – verden, som de havde kendt, var i gang med at forandre sig for evigt. De vidste, at der var tre små lande i Baltikum, men de vidste ikke, at vi alle ikke kun var russere og kommunister.

For mig var det lidt overraskende – jeg blev født i Sovjetunionen, men voksede op i et selvstændigt Estland. Jeg var fire år gammel, da Estland blev uafhængigt på ny. Det var så selvfølgeligt for mig, at Estland aldrig var en frivillig del af Sovjetunionen. Efter Claus' foredrag begyndte jeg at tænke over, hvordan danske medier skrev om Sovjetunionens fald og om den udvikling, hvorunder Estland fik sin uafhængighed tilbage. Medierne er jo en vigtig del af vores liv.

Mediernes traditionelle opgave er at informere og kommunikere information, at være ”et vindue til verden”, men over tid har mediet fået flere opgaver. Medierne formidler meninger og viden, underholder, men former også den offentlige mening. Info, som kommer fra medierne, når ud til massevis af mennesker, og man kan bruge medierne til at påvirke masserne og processer i samfundet. Det, hvordan mediet fremstiller eller ”fortolker” et emne, påvirker det, hvad mennesker synes om et konkret emne. Jeg vil derfor undersøge, hvordan danske medier fremstillede Estlands genoprettelse af selvstændighed i 1991.

Min opgave er vigtig, fordi man snakker i dag ofte om tæt forbindelse mellem Estland og Danmark – vi er begge jo små lande ved kysten af Østsøen og vores fælles historie går tilbage til middelalderen. Danmark glemte Estland for omkring 50 år efter den 2. verdenskrig. Danskerne huskede os først igen i slutningen af 1980'erne, når vi begyndte at få vores selvstændighed tilbage. Estlands hurtig proklamation af selvstændighed var et chok til mange lande, men Danmark hjalp os med at vokse til en europæisk stat.

Min bacheloropgave har tre hovedspørgsmål:

1. Fremstillede danske aviser Estlands uafhængighed i 1991 positivt, neutralt eller negativt?
2. Hvem blev der skrevet om?
3. Hvilke adjektiver var der de mest almindelige til at beskrive selvstændighedsprocessen og ny situationen i Estland?

Jeg har valgt to af Danmarks største aviser – Berlingske Tidende og Jyllands-Posten, og den indsnævrede tidsperiode fra den 20. august til den 6. september 1991. Den 19. august begyndte Augustkuppet i Kreml og den 6. september anerkendte Sovjetunionen Estlands selvstændighed. Alt i alt er der tale om 74 artikler i Berlingske Tidende og 63 artikler i Jyllands-Posten, som skrev om Estlands selvstændighed, og som jeg skal analysere nærmere med metoden *content analysis*. Det er en metode til at beskrive (medie)tekstens eksplicite indhold systematisk, objektivt og kvantitativt. Med *content analysis* kan man for eksempel beskrive indholdet, drage konklusioner og beskrive tekst-eksterne fænomener.

Der er fire kapitler i min opgave:

1. Først giver jeg et kort overblik om baggrund og skriver om det historiske forhold mellem Estland og Danmark og også om Sovjetunionens fald. Jeg beskriver også, hvilken rolle mediet spiller i vores samfund, og introducerer tidligere undersøgelser og deres resultater.
2. I det tredje kapitel indfører jeg teori og metode og svarer på følgende spørgsmål: Hvad er *content analysis*? Hvordan har jeg udvalgt mit materiale? Hvordan definerer jeg 'positiv', 'neutral' og 'negativ'? Hvilke kategorier har jeg fastsat for min analyse?
3. Jeg analyserer mit materiale i det fjerde kapitel.
4. Til sidst drager jeg konklusioner og svarer på mine hovedspørgsmål.

Endelig vil jeg takke min vejleder Antonina Kostina, som altid var der, hvis jeg var i tvivl om eller overså noget. Derpå guidede hun mig, så at jeg fandt en vej ud fra trængslerne.

2. Baggrund

I dette kapitel vil jeg skrive om Danmarks og Estlands fælles historie, Sovjetunionens fald og Estlands rekonstituering af sin selvstændighed, mediernes rolle og tidligere undersøgelser af forløbet. Formålet med dette kapitel er at give et kort overblik af historiske forhold mellem de førnævnte lande for læsere, som ikke kender den historiske kontekst, samt en beskrivelse af hvad tidligere undersøgere er nået frem til.

2.1 Danmark og Estlands fælles historie

Estland og Skandinavien har haft et tæt forhold siden vikingetiden. Vikingerne handlede med Det Byzantinske Rige og Orienten og Estland lå belejligt på handelsruten, da vikingerne sejlede herfra videre på russiske floder til Byzantium osv. (Zetterberg 2011: 30) Runologen Kristel Zilmer skrev i 2007 i sin artikel ”Kommunikatsioonist ja kontaktidest Läänemere piirkonnas islandlaste saagade andmetel” (”Om kommunikation og kontakter i Østsøområdet ifølge af islændingesagaerne”, *min oversættelse*), at mange nordiske sagaer også fortæller om rejser til og kampe på Østersøens østkyst. For eksempel nævner ”Njáls saga” Rävåla (Rafala) og Saaremaa (Eysýsla, Øsel). (Zilmer 2007)

Parallelt med vikingetidens afslutning begyndte korstogene og Estland var et af de sidste steder i Europa, der blev kristnet. Danmark spillede en stor rolle i at kristne Estland. I 1219 vandt Valdemar Sejrs et slag mod esterne, hvor Dannebrog, efter legenden, faldt ned fra himlen, og samtidig grundlagde byen Reval, som senere skiftede navn til Tallinn, og blev Estlands hovedstad. Efter denne kamp blev den nordlige del af Estland dansk og fik navnet Hertugdømmet Estland eller Dansk Estland. Estiske bønder gjorde oprør mere end et århundrede senere, i 1343 og Danmark bad om hjælp fra Den Tyske Orden. Opstanden blev slået ned, men kongen Valdemar 4. Atterdag solgte Hertugdømmet Estland til Den Tyske Orden i 1346. (Zetterberg 2011)

Efter Den Livlandske Krig i 1558–1583 deltes Estland mellem Sverige, Polen-Litauen og igen Danmark, som fik øen Øsel. I 1645 tog Sverige Øsel fra Danmark efter Freden i Brömsebro. (Zetterberg 2011)

Den 24. februar i 1918, i løbet af den 1. verdenskrig og i en situation, hvor russer trak sig tilbage, men tyskere endnu ikke var i Tallinn, erklærede Estland sig selvstændig fra Rusland. (Zetterberg 2011: 386) Danmark anerkendte et selvstændigt Estland i februar 1921. (Eesti Suursaatkond Kopenhaagenis, u.d.)

Mellem de to verdenskriger havde Estland igen et tæt forhold med Skandinavien, for eksempel handlede Estland typisk med Danmark og Norge. Efter den 2. verdenskrig blev Estland en del af Sovjetunionen. Danmark anerkendte aldrig sovjets besættelse af Estland og som følge heraf havde Estland og Danmark en minimal kontakt. (Eesti Suursaatkond Kopenhaagenis, u.d.)

2.2 Sovjetunionens fald og Estlands genoprettelse af uafhængighed

I 1985 blev Mikhail Gorbatsjov generalsekretær i Sovjetunionen. Han satte i gang økonomiske reformer (*perestrojka*), begyndte at åbne samfundet til Vesten og afskaffede offentlig censur (*glasnost*). I 1990 blev der vedtaget en ny sovjetisk grundlov, som gav delrepublikkerne lov til at løsrive sig fra Sovjetunionen, og mange af delrepublikkerne begyndte denne proces. Men i marts 1991 var der en folkeafstemning om, hvorvidt unionen skulle fortsætte eller afbrydes. Ni af femten republikkerne besluttede, at unionen skulle fortsætte. (Zetterberg 2011)

På samme tid mente den sovjetiske regering, at Gorbatsjov var gået for vidt, og de organiserede et kupforsøg mod Gorbatsjov den 19.–21. august 1991. Augustkuppet mislykkedes, men destabiliserede unionen så meget, at den var ved for at kollapse. (Zetterberg 2011: 588)

Under alt dette kaos i Kreml deklarerede Estland den 20. august kl. 23.03 sin selvstændighed. Fire dage senere, den 24. august anerkendte Danmark, som det andet vestligt land efter Island, Estlands selvstændighed. Sovjetunionen anerkendte et selvstændigt Estland den 6. september 1991. (Zetterberg 2011: 588)

2.3 Medies rolle og danske avisers politiske holdning

Den Danske Ordbog (DDO) definerer 'medie' som "kommunikationsmiddel eller -vej for information, underholdning m.m. især om tv, radio og aviser, der bringer information ud til mange".

Medies traditionelle opgave er at være "et vindue til verden", at informere mennesker, men over tid har mediet fået flere opgaver. Medierne offentliggør ny og praktisk info, formidler meninger fra forskellige grupper, påvirker de offentlige institutioners handlinger, former fælles meninger og adfærd, påvirker den offentlige mening, spreder viden og underholder. (Kask 2005: 8)

Medierne har forfattere, der formidler med ord. Undertiden ved forfatteren ikke, hvordan han influerer med sine ord, og undertiden ved mennesker ikke, at de bliver påvirket. Indflydelsen kan være tilfældig, men kan også være forsætlig. (Tankler 2019: 9, 11)

Der er flere typer indflydelse i aviser, for eksempel:

1. Avisens ejer kan fremme sine egne holdninger, fx skrive om et konkret yndlingsemne eller støtte et politisk parti.
2. Journalisten skal være neutral, men de vælger ofte – bevidst eller ubevidst –, hvordan de skriver om et konkret emne, udfra deres egen baggrund, uddannelse *et cetera*. Journalister vurderer – de kan bruge adjektiver som 'rigtig' eller 'forkert', 'god' eller 'dårlig' osv. Verber som 'at sige', 'at ytre', 'at fortælle' er neutrale, men 'at råbe', 'at bande', 'at antyde' er negative og fremstiller pågældende i et negativt lys. 'At indrømme', 'at synes', 'at bekræfte' kan betyde, at journalisten er uenig med vedkommende. Journalisten kan udtrykke sin egen vurdering af individet med ord som 'ironisk', 'arrogant', 'vred'. Navneord som 'terrorist', 'forbryder', 'oprør' kan få os til at føle os utilpas, men 'fange', 'frihedskæmper' og 'strejke' kan gøre os sympatiske.
3. Kilder – mennesker, der giver journalisten information – er hyppigt subjektive. De beskriver alt fra deres eget perspektiv, men de kan også have deres egen dagsorden og manipulere med journalisten. (Kask 2005: 18–19, 48–50)

Alle danske aviser er knyttet til en politisk ideologi. Denne tradition går tilbage til året 1848, da danskerne afskaffede enevælden og indførte parlamentarisme. Trykte medier blev en partipresse, dvs. at aviserne blev partipolitiske organer og politiske partier havde aviser landet over. I 1905 begyndte Politikens chefredaktør Henrik Cavling en pressereform – i stedet for at skrive hovedsagelig om partipolitik, startede aviser med at skrive om et bredt spektrum af nyheder og reportager. Avisens politisk orientering var på plads, men det ikke var længere det vigtigste emne. (Thomsen 2016)

Der er tre større landsdækkende dagblade i Danmark – Politiken, Berlingske Tidende og Jyllands-Posten.

Berlingske Tidende blev grundlagt i 1749 under navnet Københavnske Danske Post-Tidender. Avisen udkom først to gange om ugen på dansk og med parallelle udgaver på fransk og tysk, men siden 1840'erne udkommer avisen dagligt. Berlingske Tidende var traditionelt en borgerlig (konservativ) avis, men er i dag partipolitisk uafhængig. I 2011 blev Tidende fjernet fra avisens navn og nu hedder det bare Berlingske¹. I 2013 var avisens oplagstal 81.789². (Drachmann Søllinge 2017)

Jyllands-Posten blev grundlagt i Aarhus i 1871 under navnet Jyllandsposten. Avisen blev oprettet som et borgerligt blad for hele Jylland og kritisk over for partiet Venstre. Fra 1877 var bladet konservativt. Jyllands-Postens statut fra 1938 foreskriver, at avisen skal udgives som en liberal og uafhængig avis. Avisen er mere højreorienteret end Berlingske Tidende. I 2013 var avisens oplagstal 85.100. (Drachmann Søllinge 2017)

Ifølge den danske analyse- og rådgivningsvirksomhed Kantar Gallup, havde Berlingske Tidende 334.000 og Jyllands-Posten 412.000 ugentlige læsere i 2019. (Kantar Gallup 2020)

¹ I min bacheloropgave bruger jeg helt igennem det gamle navn Berlingske Tidende, fordi avisen udkom under dette navn i 1991.

² Dansk Oplagskontrol, fonden, som kontrollerede oplaget af trykte medier, blev lukket i 2014. Da aviserne selv ikke offentliggør deres oplagsantal, er der ingen ny info siden 2013.

2.4 Tidligere undersøgelser

Der er mange tidligere undersøgelser, som har analyseret Estlands fremstilling i mediet. Tre af dem, som ligger tættest på mit emne, er følgende.

I 2004 skrev Kristel Vaino sit speciale ”Eesti pilt Rootsi ajalehtedes aastatel 1995–1997 ja 2002–2003” (”Billedet af Estland i Sveriges aviser i årene 1995–1997 og 2002–2003”, *min oversættelse*), hvor hun sammenlignede, hvordan svenske aviser fremstillede Estland i midten af 1990’erne og i begyndelse af 2000’erne (Vaino 2004). I begyndelsen af 90’erne var billedet meget positivt og i 1995–1997 skrev svenskerne, at Estland er endeligt et stabilt land og vi var på vej til at blive et rigtigt vestlig land. I 2002–2003 var svenskerne bekymret over ekspansionen af Den Europæiske Union, og aviser skrev for eksempel om kriminalitet fra Baltikum.

I 2018 undersøgte Anneli Feigenbaum i sin bacheloropgave ”Bildet av Estland i Sveriges media”, hvordan svenske aviser fremstillede Estland i 2016–2018. Hun konkluderede, at det mest tilbagevendende emne var politik (Sveriges udenrigspolitik og også sikkerhedspolitik) og at de fleste artikler var mere negative end positive (Feigenbaum 2018).

Den vigtigste bacheloropgave vedrørende mit emne er fra 2003, da Mariliis Kohver undersøgte, hvordan avisen Politiken fremstillede Baltikum i 1989–1991 (Kohver 2003). Hun fokuserede ikke kun på Estland, men på Baltikum, og hun skrev også om oprettelsen af Det Danske Kulturinstitut i Letlands hovedstad Riga. Hendes hovedresultat var, at danskerne havde glemt balterne efter den 50-års ”tavshed” mellem Danmark og Baltikum – og danskerne godt vidste det. De indrømmede, at de ikke vidste meget om Baltikum, men de ville gerne vide mere og nu var der en ny mulighed for at skabe kontakt. Balterne blev beskrevet som ofre for Sovjetunionen, men på samme tid var vi stolte små lande, som så en chance for at proklamere selvstændigheden. Danskerne ville også hjælpe de baltiske lande med at gå fra planøkonomi til markedsøkonomi, og opbygge selvstændige lande og skabe nye (kultur)relationer. Den var en grund til oprettelsen af Det Danske Kulturinstitut. Mariliis Kohver mente, at Politiken skrev mere positivt end negativt om Baltikum, fordi danskerne ville korrigere og forbedre sit ”*public image*” i verdens opfattelse af Danmark.

3. Teori og metode

Formålet med dette kapitel er at introducere materialer, som jeg har brugt i analysedelen i opgaven. Jeg beskriver, hvordan man laver en *content analysis* og hvordan jeg har valgt mine kilder. Jeg definerer også 'positiv', 'neutral' og 'negativ', og skaber kategorier til min analyse.

3.1 *Content analysis*

Content analysis er den ældste, mest kendte og mest anvendte metode af tekstanalyse. Det er en metode til at beskrive (medie)tekstens eksplicite indhold systematisk, objektivt og kvantitativt. At beskrive eksplicite indhold betyder at man analyserer det, hvad teksten siger udtrykkeligt, og ikke det, som er "mellem linjerne" eller underforstået. Objektivitet betyder, at *content analysis* følger konkrete regler. Systematisk beskrivelse betegner, at indhold, der vil blive analyseret, er valgt efter konkrete og konsekvente regler. Det betyder, at alle tekster har lige muligheder for at komme til udvælgelse, og alle tekster i udvælgelse skal beskrives med alle kategorier. Det sikrer, at forskeren ikke kun vælger de tekster, som støtter hans/hendes hypotese. Kvantitet giver en mulighed for at måle tekstens indhold med numeriske værdier. (Kalmus 2015)

Content analysis har mange fordele. Metoden tillader at sammenligne forskellige tekster på et præcist grundlag. Resultater af *content analysis* er lette at kontrollere, og de er ganske pålidelige. Eftersom der er konkrete og præcise regler, kan flere forskere dele arbejdet mellem sig, uden personlige uoverensstemmelser. Man kan bruge *content analysis* for at kodere eller analysere store mængder af forskellige tekster. Derefter kan resultaterne generaliseres til alle lignende tekster eller teorier i generelt. (Kalmus 2015)

Der er også ulemper. Jo mere standardiseret og pålidelig *content analysis* er, jo mindre er analysens indhold og dybde. Forskeren kan få objektive, men trivielle resultater. Hvis der er for mange tekster i udvælgelse, kan man forpasse sjældne, men unikke fænomener i teksten. Man kan ikke bruge *content analysis* for at undersøge det, som ikke er sagt direkte, som står "mellem linjerne" eller er underforstået. På samme tid kan mennesker begå fejl og tage beslutninger udfra førsteindtryk af tekst. (Kalmus 2015)

Der er tre hovedfaser i *content analysis*:

1. Forberedelse – man formulerer et problem eller hovedspørgsmål, vælger materialet, og beslutter sig for en kodningsvejledning (analysekategorier osv.);
2. Kodning af tekster – alle tekster er kategoriseret og systematiseret efter analysekategorier;
3. Analyse og konklusioner – man analyserer data og resultaterne og fortolker dem i sammenhæng med processer i samfundet el.lign. (Kalmus 2015)

Hovedspørgsmål skal besvares på basis af *content analysis*, de kan ikke spørge om tekst-eksterne fænomener. For eksempel kan man bruge *content analysis* til at undersøge, hvordan mediet beskriver fratrædende ministre, men man kan ikke undersøge, om mediet influerede på ministrenes opsigelse. Undersøgelsesspørgsmål og hypotesen skal være klart formuleret. De må ikke bekræfte noget, som vi allerede ved. (Kalmus 2015)

Udvælgelsen af tekster består af flere faser. Først vælger man tidsperioden – fx alle tekster, som blev skrevet eller udgivet to uger før et parlamentsvalg. Derefter beslutter man sig for kommunikationskanaler – aviser, magasiner eller andre udgaver? Sidst vælger man konkrete tekster. Man kan bruge alle tekster, som passer til tidsperioden og emnet, eller vælge tekster tilfældigt, fx tekster fra hver anden avisnummer. (Kalmus 2015)

Når man gør en kodningsvejledning, skal man først definere en analyseenhed. Kontekstuelle enheder er fx sætninger, afsnit, artikler. Tælle- eller fikseringsenheden er den mindste del af teksten, der er relevant for analysen, fx ord, emne, person. (Kalmus 2015)

Hoveddelen af kodningsvejledningen er analysekategorier. De skal passe til problemstilling eller hovedspørgsmål. Traditionelt er der to hovedkategorier – hvad bliver sagt (emnet, forfatters holdning, personer, kilder osv.) og hvordan bliver det sagt (er det en nyhed, kommentar eller mening; udtrykker teksten et faktum eller en vurdering; hvor følelsesmæssig er teksten?). (Kalmus 2015)

At fortolke *content analysis*' resultaterne betyder, at man drager konklusioner om tekst-eksterne fænomener. Teksternes indhold er som "spejlet for den sociale virkelighed", som afspejler vigtige processer og holdninger. (Kalmus 2015)

Det er vigtigt at huske, at *content analysis* er på sit bedste, når man bruger analyseresultaterne til at drage konklusioner for tekst-eksterne fænomener.

3.2 Kriterier for at vælge kilder og data

I min bacheloropgave analyserer jeg artiklerne fra Berlingske Tidende og Jyllands-Posten. De er to af de tre største landsdækkende aviser i Danmark. Det tredje – Politiken – har jeg udeladt, fordi der allerede er en bacheloropgave om Politiken om et lignende emne. Derudover, fandt jeg kun 16 artiklerne i august og september på Politiken, da jeg søgte i mediearkivet for artiklerne om Estland, og det er for lidt til at gennemføre en analyse. Berlingske Tidende og Jyllands-Posten havde begge mere end 60 artikler.

Jeg analyserer artiklerne, som blev offentliggjort mellem den 20. august og den 9. september 1991. Den 19. august begyndte Augustkuppet i Kreml, og den 20. august udkom de første nyheder om det. Sovjetunionen anerkendte et selvstændigt Estland den 6. september og danske aviser skrev om det den 7. til den 9. september 1991. Efter det faldt Estlands repræsentation i danske aviser drastisk.

For at finde artiklerne, har jeg brugt dansk mediearkiv Mediestream³, som er en del af Det Kgl. Bibliotek. Søgeord ”Estland” gav 156 resultaterne i Berlingske Tidende og 137 resultaterne i Jyllands-Posten. Disse resultaterne betyder ikke artiklerne om Estland, men søgeord ”Estland” – mange artikler nævner Estland flere gange, og alle disse gange bliver talt med i søgeresultaterne. Til sidst blev der 74 artiklerne fra Berlingske Tidende og 63 artiklerne fra Jyllands-Posten, som skrev om Estlands selvstændighedsproces og begyndelsen på en ny stat.

Andre søgevarianter, for eksempel ”selvstændig Estland” eller ”Estland+selvstændig” gav mindre resultater – de begge fandt tilsammen 12 artikler i Berlingske Tidende og 10 i Jyllands-Posten. ”Uafhængig Estland” og ”Estland+uafhængig” fandt 17 artiklerne i Berlingske Tidende og to i Jyllands-Posten. Jeg syntes, at disse resultater er for begrænsede og de giver ikke et godt billede af det, aviserne skrev om Estland. Derfor

³ <http://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/>

brugte jeg kun søgeordet ”Estland”, som gav flest resultater, og jeg kunne udelukke artikler, som ikke skrev om Estlands selvstændighedsproces.

Jeg har udeladt artikler, som ikke havde nogen forbindelse til Estlands proklamation af uafhængighed, og TV- og radio-oversigter. Jeg frasorterede også artikler, der kun nævnte, at Estland havde erklæret sig uafhængig, for eksempel artikler, der skrev om processer i andre sovjetiske republikker, og hvor den eneste henvisning til Estland var noget som ”Estland, Letland og Litauen erklærede sig uafhængige torsdag”.

3.3 Begreber *positiv, neutral og negativ*

Jeg vil her redegøre, hvordan jeg besluttede, at en artikel eller et adjektiv er positiv, neutral eller negativ. Jeg brugte Den Danske Ordbog (DDO) for at definere følgende adjektiver, og jeg valgte de betydninger, som er mest relevante til at beskrive artiklens indhold eller adjektivets stemning.

Positiv: som er venligt stemt; som støtter eller fremmer en idé, et forslag el.lign.; som vedrører eller indebærer bekræftelse, tilslutning eller accept.

Neutral: som er objektiv og holder sig til kendsgerningerne uden at formidle holdninger, værdier m.m.; som hverken er positiv eller negativ, men befinder sig midt mellem to yderligheder, to modsat virkende kræfter el.lign.

Negativ: kritisk og afvisende over for en idé, et forslag el.lign. – om person eller tilkendegivelse; som vedrører eller indebærer benægtelse eller forkastelse.

Så, hvis en artikel skriver om, at Estland bør accepteres i Nordisk Råd, er artiklen positiv. Hvis en artikel ikke udtrykker en mening, bare fakta (for eksempel nyheder), er den neutral. Og hvis en artikel kritiserer idéen om at acceptere Estlands i Nordisk Råd, er den negativ.

Det var lidt anderledes med adjektiver, som ikke altid passede i førnævnte definitioner, fordi adjektiver får os til at føle os på en bestemt måde. Ved adjektiver brugte jeg følgende betydninger fra DDO:

Positiv: glad, optimistisk og imødekommende; vækker positive følelser.

Neutral: som ikke vækker stærke eller forstyrrende følelser, ikke skaber disharmoni el.lign.

Negativ: sur og modvillig; præget af sortsyn og pessimisme.

3.4 Analysekategorier

Jeg har opstillet følgende analysekategorier i min opgave. Jeg valgte dem, fordi de beskriver bedst, hvordan danske aviser fremstillede Estlands uafhængighed. Tema udtrykker, hvad var hovedemnet i artiklen, og man kan se, hvor artiklens fokus var. Artiklens forfatter viser, hvilke kilder aviserne brugte, og man kan vurdere, hvis det havde nogen virkning på handling. Personer i artiklerne peger, hvem der var tale om og hvor artiklens fokus også var. Artiklens type viser, hvilken slags artikler blev der offentliggjort – forskellige artiklenstyper har også forskellige stemninger og fokuspunkter. Artiklens vurdering udtrykker, hvordan aviserne skrev om Estland, og mest anvendte adjektiver viser, hvilke adjektiver aviserne brugte for at beskrive Estland og situation i Estland.

1. Hvad bliver sagt?-kategorier

a. Tema:

- i. Estlands selvstændighed – artikler, som beskriver, hvordan Estland fik sin uafhængighed tilbage;
- ii. Sovjetunionens afslag – Kreml ville ikke anerkende Estland som en selvstændig stat;
- iii. Anerkendelse og hjælp fra Vesten – vestlige stater begyndte at anerkende Estland en efter en og fx Det Europæiske Fællesskab besluttede at hjælpe Estland økonomisk;
- iv. Dansk udenrigspolitik – Danmark var et af de første lande, som etablerede diplomatiske forbindelser med Baltikum;

- v. Dansk og Nordens hjælp til Estland – der var en debat om, hvorvidt Danmark/Norden skulle hjælpe os med at opbygge en ny stat eller vores økonomi;
 - vi. Andre – artikler, som ikke passer til andre kategorierne.
 - b. Artiklens forfatter:
 - i. Dansk journalist;
 - ii. Nyhedsbureau;
 - iii. Redaktion (artikler uden forfatter eller fra ”Redaktion”);
 - iv. Danske politiker;
 - v. Estiske politiker;
 - vi. Andre (udenlandske journalister eller personer, som ikke er tilknyttet til redaktion).
 - c. Personer i artiklen:
 - i. Sovjetunionens præsident Mikhail Gorbatsjov;
 - ii. Den Russiske Føderations første præsident Boris Jeltsin;
 - iii. Dansk udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen;
 - iv. Dansk ambassadør i Baltikum Otto Borch;
 - v. Estlands udenrigsminister Lennart Meri;
 - vi. Andre danske politiker eller embedsmand;
 - vii. Andre estiske politiker eller embedsmand;
 - viii. Almindelige ester;
 - ix. Andre – fx USA’s præsident George Bush eller finsk præsident Mauno Koivisto, som blev nævnt kun et par gange.
2. Hvordan bliver det sagt?-kategorier
- a. Artiklens type:
 - i. Leder – artikel, der udtrykker en avis’ officielle holdning;
 - ii. Nyhed – artikel, der beskriver et aktuelt emne;
 - iii. Mening – artikel, der udtrykker en konkret holdning fra en person, som ikke er tilknyttet til redaktion;
 - iv. Feature – artikel, som giver længere (baggrunds)information om Estland;
 - b. Artiklens vurdering af Estland:

- i. Positiv – artikler, som er venligt stemt;
 - ii. Neutral – artikler, som udtrykker ingen holdning;
 - iii. Negativ – artikler, som kritiserer Estland eller udtrykker bekymring.
- c. Mest anvendte adjektiver:
- i. Selvstændig;
 - ii. Uafhængig;
 - iii. Økonomisk – ofte forbundet med hjælp og støtte til Estland;
 - iv. Fri;
 - v. Sovjetisk;
 - vi. Små;
 - vii. Suveræn;
 - viii. Demokratisk;
 - ix. Andre – adjektiver, der kun brugtes én gang.

Jeg anvender analysekategorier til artiklerne og analyserer dem i det næste kapitel.

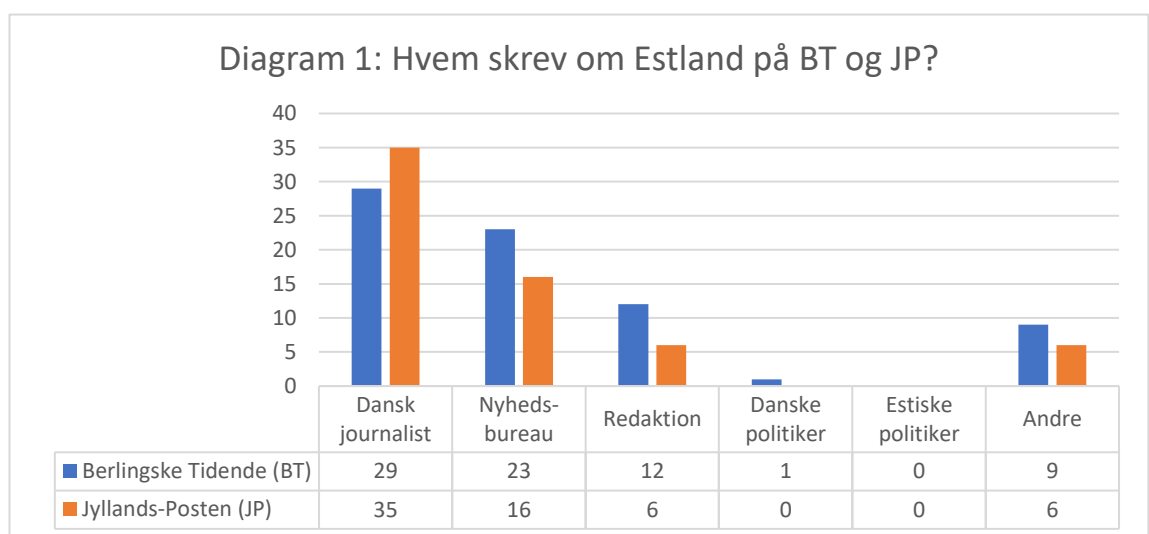
4. Analyse af artiklerne om Estlands selvstændighed

I dette kapitel vil jeg analysere artiklerne fra Berlingske Tidende og Jyllands-Posten, for at finde ud, hvordan de to danske aviser fremstillede Estlands genoprettelse af uafhængighed.

4.1 Hvem skrev om Estland på Berlingske Tidende og Jyllands-Posten?

Kategorien giver et overblik om, hvem var forfattere af artiklerne, og man kan se, hvordan de forskellige forfattere og kilder blev delt mellem aviser. Man kan også allerede se nogle egenskaber af aviserne.

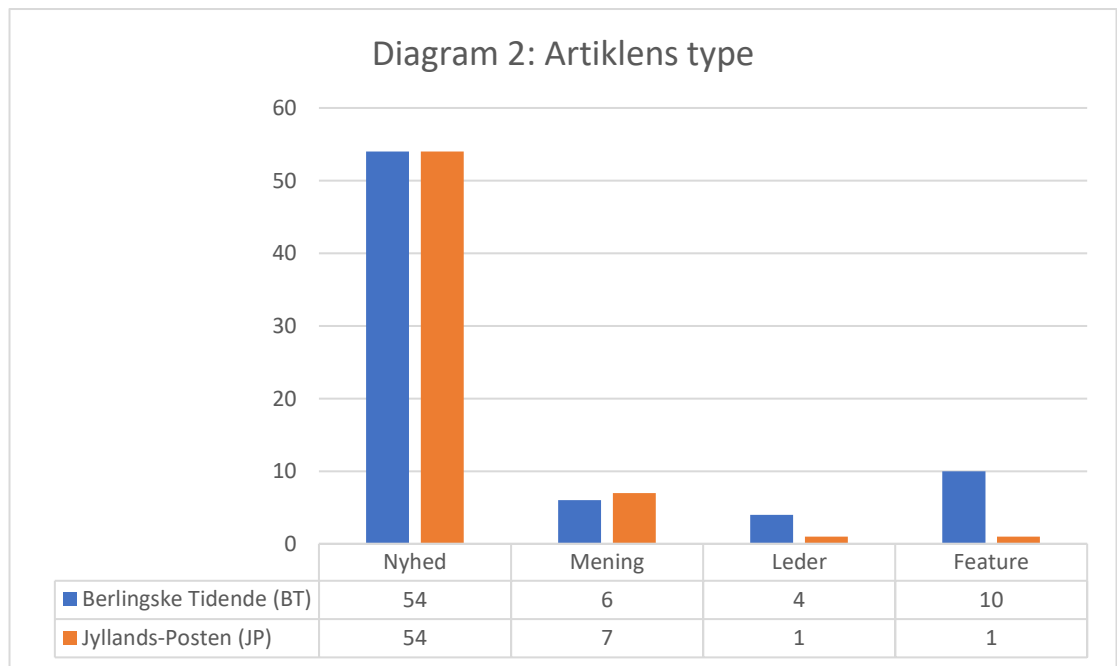
Diagram 1 viser, hvem der skrev om Estland på Berlingske Tidende og Jyllands-Posten. 39% af alle artikler (74) i Berlingske Tidende blev skrevet af en dansk journalist. Danske journalister skrev flere artikler i Jyllands-Posten – 55% af alle artikler (63). Berlingske Tidende brugte flere nyhedsbureauer end Jyllands-Posten – 31% vs. 25%. De begge havde nogle artikler, som var uden forfatter eller fra Redaktionen – 16% i Berlingske Tidende og 10% i Jyllands-Posten –, eller fra mennesker, som ikke var tilknyttet til redaktionen (Andre). Disse artikler udgjorde 12% af alle artiklerne i Berlingske Tidende og 10% i Jyllands-Posten. Der var kun en dansk politiker, som udtrykte sin mening i Berlingske Tidende i en adskilt artikel (1%), og ingen estiske politikere skrev noget hverken på Berlingske Tidende eller Jyllands-Posten.

4.2 Artiklens type

Alle artiklerne har et formål. En nyhed spreder information på en neutral måde, men en leder udtrykker avisens officielle udtalelse om et bestemt emne. Kategorien viser, hvilke typer af artiklerne aviserne offentliggjorde.

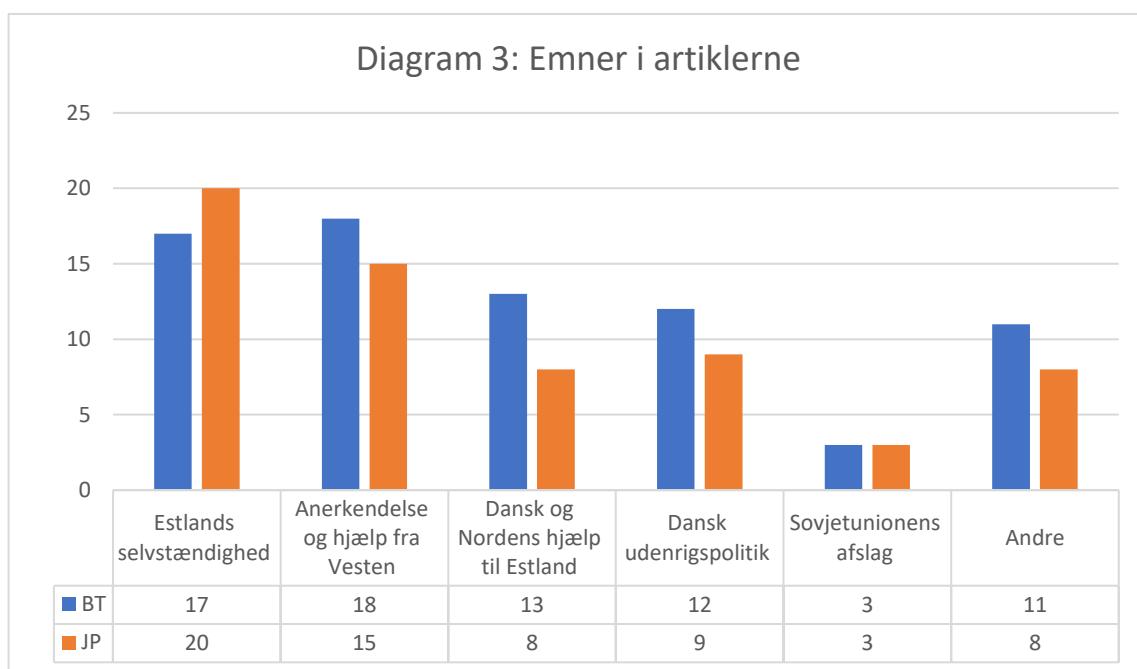
De fleste af artiklerne henhørte under nyheder – 73% af artiklerne i Berlingske Tidende og 86% af artiklerne i Jyllands-Posten. Berlingske Tidende offentliggjorde også en feature om Baltikum under overskriften ”De baltiske lande”, som indeholdt 10 artikler (14%) om Estland, hvorimod Jyllands-Posten havde kun en feature-artikel (2% af alle artiklerne) om Estland. Diagram 2 viser, at andre typer af artikler næsten var uanseelige – der var fire ledere i Berlingske Tidende (5% af alle artiklerne) og kun en leder i Jyllands-Posten (2%). Begge aviser offentliggjorde også udtalelser om Estland – meninger udgjorde 8% af artiklerne i Berlingske Tidende og 11% i Jyllands-Posten.

4.3 Hvilke emner var i fokus i artiklerne?

Artiklernes emner viser, hvad aviserne fokuserede på. Man kan drage konklusioner, om en avis foretrak et emne frem for et andet, og om en af aviserne fokuserede mere på et emne end den anden.

Begge aviser var næsten identiske i henhold til de emner, som var i fokus i artiklerne. 23% af artiklerne i Berlingske Tidende og 32% af artiklerne i Jyllands-Posten skrev om Estlands selvstændighed. 24% af artiklerne i både Berlingske Tidende og Jyllands-Posten fokuserede på anerkendelse og hjælp fra Vesten. Aviserne skrev også om dansk udenrigspolitik i relation til Estland – 16% af artiklerne i Berlingske Tidende og 14% i Jyllands-Posten fokuserede på udenrigspolitik. Artikler, som handlede om dansk og nordisk økonomisk hjælp til Estland, udgjorde 18% af alle artiklerne i Berlingske Tidende og 13% af alle artiklerne handlede om det samme emne i Jyllands-Posten. Begge aviser skrev også om Sovjetunionens afslag – der var tre artikler i aviserne (4% af artiklerne i Berlingske Tidende og 5% af artiklerne i Jyllands-Posten). Artikler, som ikke passede til andre kategorier (fx artikel om estisk roer Jüri Jaanson, som var i en træningslejr i Europa og sagde, at han var parat til at blive afhopper, hvis Augustkuppet mislykkes osv.), udgjorde 15% af alle artiklerne i Berlingske Tidende og 13% i Jyllands-Posten. Diagram 3 viser, hvordan artiklerne inddelt efter emner i artiklerne.

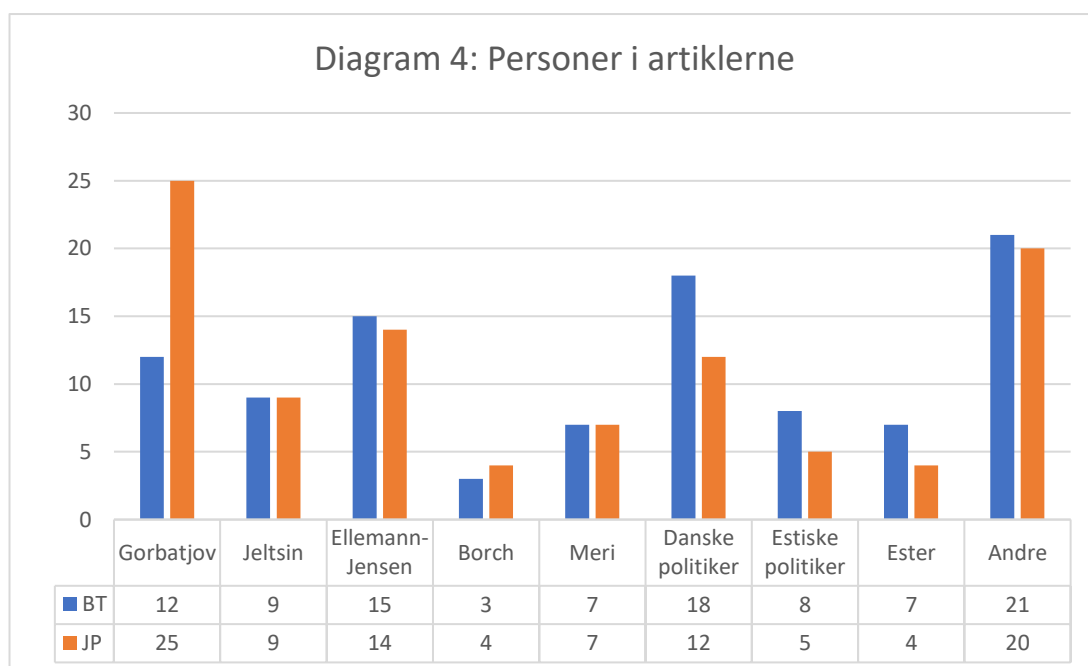

4.4 Hvem blev der skrevet om?

Kategorien viser, hvor var artiklens fokus. Man kan konkludere, om en avis skrev mere villigt om nogen end den anden. Man kan sammenligne denne information med

information fra kategorien om artiklernes emner, og se, om der er nogle fremtrædende tendenser.

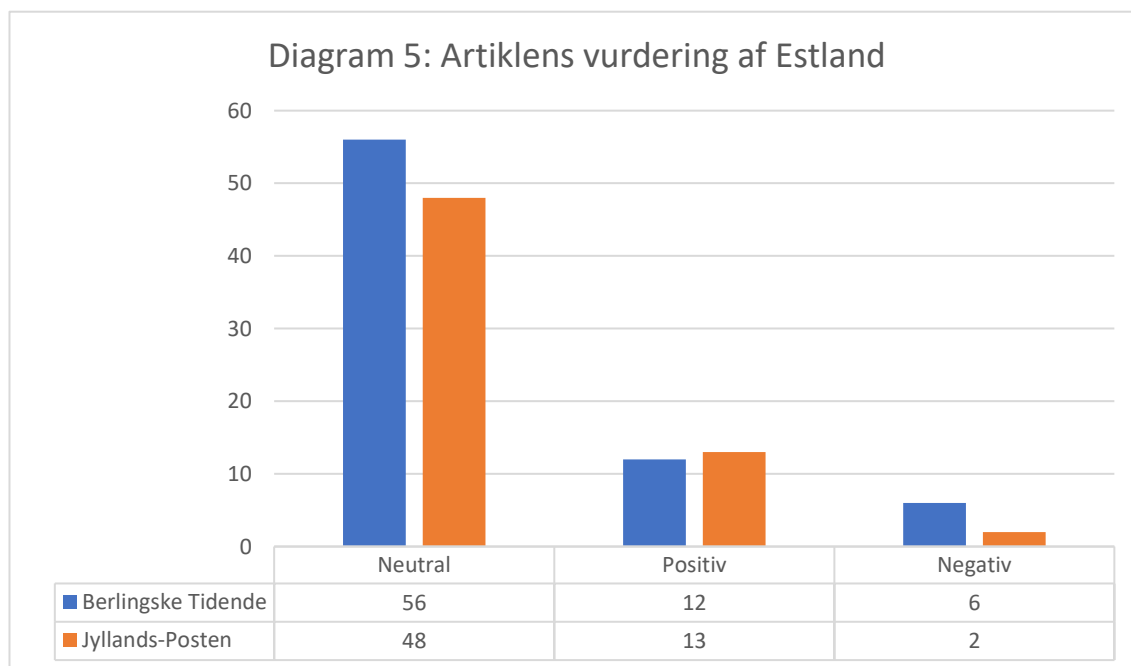
Diagram 4 viser, hvem Berlingske Tidende og Jyllands-Posten skrev om i artiklerne, der fokuserede på Estlands selvstændighed. Her kan man se, at aviserne var generelt enige om personer de skrev om, men der er også en stor forskel. 40% af alle artiklerne i Jyllands-Posten nævnte Sovjetunionens præsident Mikhail Gorbatsjov, hvorimod kun 16% af artiklerne i Berlingske Tidende nævnte ham. På samme tid gælder det ikke for Den Russiske Føderations første præsident Boris Jeltsin – begge aviser offentliggjorde 9 artikler om ham (12% i Berlingske Tidende og 14% i Jyllands-Posten). Parallelt skrev Berlingske Tidende mere om estiske og danske politikere – 11% og 24% i Berlingske Tidende vs. 8% og 19% i Jyllands-Posten. Begge aviser nævnte den dansk udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen – han var i 20% af artiklerne i Berlingske Tidende og i 22% i Jyllands-Posten. Aviserne skrev næsten lige meget om den danske ambassadør i Baltikum Otto Borch og Estlands udenrigsminister Lennart Meri (under 7% i begge aviserne). Der var ingen store forskelle i kategorier om almindelige estere og ”Andre”. Kategorien ”Andre” er en af de største kategorier, men ikke så vigtigt – der var mange politikere fra Vesten og verden, som blev nævnt et par gange, fx USA’s præsident George Bush, den finske præsident Mauno Koivisto, den engelske premierminister John Major, islandsk udenrigsminister Jon Baldvin Hannibalsson *et cetera*.

4.5 Hyppigst forekommende udgangsvinkler og adjektiver

Kategorien viser, hvordan Berlingske Tidende og Jyllands-Posten fremstillede Estland og situation in Estland – var det positiv, neutral eller negativ? Adjektiver peger, hvordan aviserne besluttede at beskrive Estland. Man kan her se nogle klare tendenser, fordi aviserne foretrak specifikke adjektiver.

Fordi de fleste af artiklerne var nyhederne, som i princippet er neutrale, er de fleste artiklerne også neutrale – 76% af artiklerne Berlingske Tidende og 76% af artiklerne i Jyllands-Posten beskrev situationen i Estland, men udtrykte ingen mening eller vurdering. På samme tid var der nogle nyheder og artiklerne, som var lidt mere positive end objektive. Disse artikler skrev hovedsagelig om dansk udenrigspolitik og det, at Danmark var et af de første lande i verden, der ville hjælpe Estland. Klart positive eller negative var meningene, som udtrykte enten glæde eller bekymring over Estlands situation. 16% af artiklerne var positive i Berlingske Tidende, og 21% af artiklerne var positive i Jyllands-Posten. Der var næsten ingen negative artikler – kun 8% i Berlingske Tidende og 3% i Jyllands-Posten.

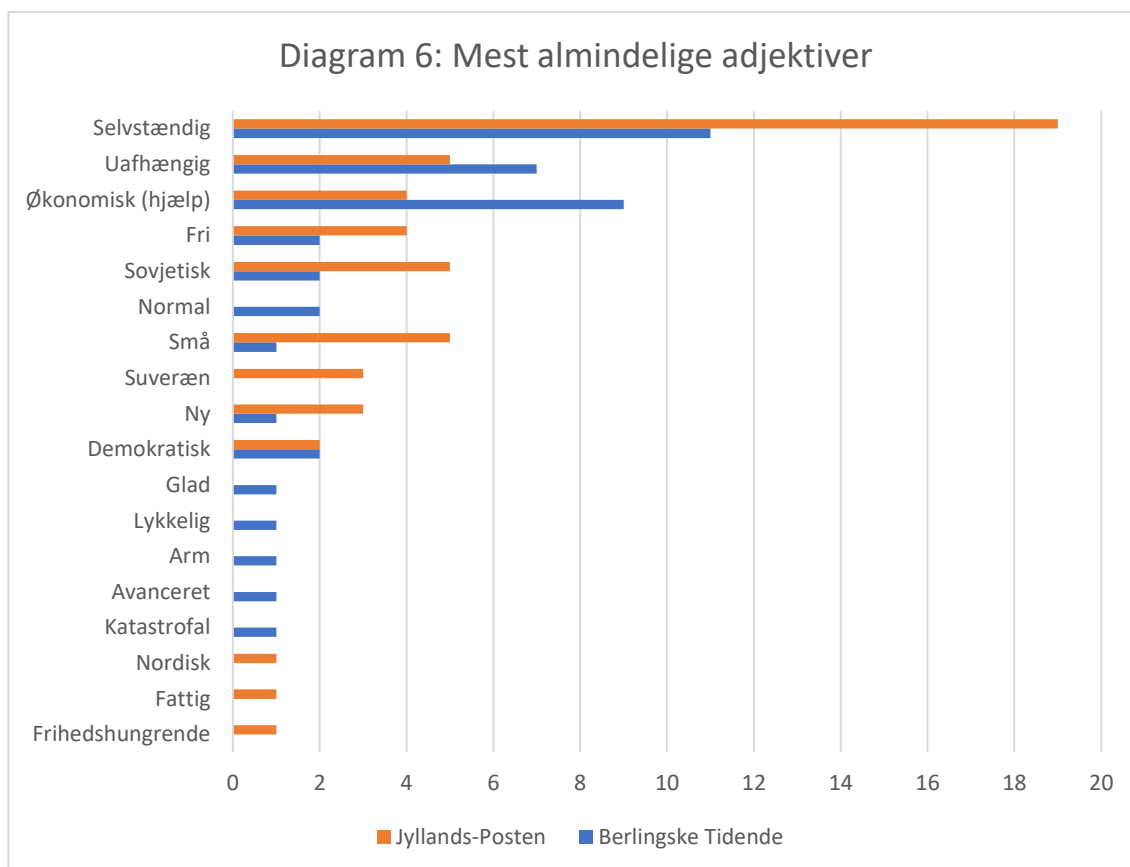
Siden de fleste af artiklerne var neutrale, var der også få adjektiver, som blev brugt til at beskrive Estland og situationen her. De mest almindelige adjektiver var 'selvstændig' og 'uafhængig', som er næsten synonyme på dansk, eller, som Den Danske Ordbog (DDO) siger: "ord i nærheden".

DDO definerer 'selvstændig' som "som er uafhængig og bestemmer over sig selv fx om nation, institution eller virksomhed" og 'uafhængig' som "med politisk selvstyre – om stat" og "ikke bundet eller begrænset i sin handlen". Der er ikke nogen stor forskel – begge ord betyder, at fx et land / en nation kan tage sine egne beslutninger, uden at skulle adlyde nogen anden magt.

Jyllands-Posten brugte 'selvstændig' 19 gange, Berlingske-Tidende 11 gange. 'Uafhængig' var lidt mindre hyppigt – Jyllands-Posten anvendte dette fem gange, Berlingske Tidende syv gange. Tre gange brugte Jyllands-Posten begge adjektiver på samme tid i samme sætning – 'selvstændig og uafhængig', for eksempel i lederen fra den 26. august: "De baltiske lande er de første til at udnytte de verdenshistoriske omvæltninger og erklærer sig selvstændige og uafhængige af Moskva og Sovjetunionens overherredømme." Berlingske Tidende altid valgte enten 'selvstændig' eller 'uafhængig'.

Det tredje adjektiv, som var almindeligt, var 'økonomisk', ofte i forbindelse med 'økonomisk hjælp' eller 'økonomisk støtte' – aviserne skrev om, at Estlands økonomiske situation var hård og Danmark og Norden skulle hjælpe os. Her er også en stor forskel – Berlingske Tidende anvendte 'økonomisk' to gange mere end Jyllands-Posten: 9 vs. 4 gange. Det kunne man forvente, fordi Berlingske Tidende generelt skriver mere om økonomi og erhverv end Jyllands-Posten.

Begge aviser skrev også, at Estland er nu 'fri', 'ny' og 'demokratisk', men de nævnte også, at landet er 'sovjetisk' og 'små'. Der var nogle adjektiver, som kun fandtes i en af aviserne – 'normal', 'glad', 'lykkelig', 'arm', 'avanceret' og 'katastrofal' i Berlingske Tidende og 'suveræn', 'nordisk', 'fattig' og 'frihedshungrende' i Jyllands-Posten. Diagram 6 viser, hvordan adjektiverne blev delt mellem aviserne.

4.5 Sammenligning af Berlingske og Jyllands-Posten og diskussion

Generelt var begge aviser lige om, hvordan de beskrev Estlands genoprettelse af uafhængighed. Jeg vil nu sammenligne alle kategorier.

Jyllands-Posten offentliggjorde 14% flere artikler fra danske journalister end Berlingske Tidende. Jyllands-Posten havde også en dansk korrespondent i Baltikum – Per Nyholm, som skrev omkring 20% af artiklerne i Jyllands-Posten, som omhandlede Estlands selvstændighed. Jyllands-Posten foretrak at bruge deres egne journalister, og de anvendte nyhedsbureauer, når de formidlede information, som danske journalister ikke havde eller kunne ikke få så hurtigt som muligt. Det kunne have påvirket den måde Estland var beskrevet, men de fleste af artiklerne var neutrale nyheder, så var forfatterne også generelt objektive.

Parallelt brugte Berlingske Tidende 6% flere nyhedsbureauer end Jyllands-Posten, og de havde ikke en korrespondent i Baltikum. Det kan være årsagen til, hvorfor de stode på pressebureauer. De begge havde også nogle artikler, som var uden forfatteren eller bare fra redaktionen, eller fra udefrakommende skribenter (kategorien „Andre“). Berlingske Tidende havde en artikel fra en dansk politiker Kjeld Rahbæk Møller, men hverken Berlingske Tidende eller Jyllands-Posten offentliggjorde artikler fra estiske politikere.

Flertal af artiklerne i begge aviser var i nyhederne – de udgjorde 73% af alle artiklerne i Berlingske Tidende og så meget som 86% i Jyllands-Posten. Alle andre artikeltyper udgør en lille del af artiklerne (11% eller mindre). Men her var også en forskel mellem aviserne. Berlingske Tidende udgav en feature, som beskrev Estlands situation i 10 artikler (14% af alle artiklerne). Jyllands-Posten havde kun en feature, som udgjorde 2% af artiklerne. I august var aviserne ikke sikre på, hvordan de skulle skrive om Augustkuppet og Estlands selvstændighed. Det var stadig muligt, at Sovjetunionen tager magt tilbage og Estland bliver i unionen. Den bedste måde at beskrive begivenhederne var neutrale og objektive nyheder – bare fortæl, hvad der skete. Det er også en grund for, hvorfor aviserne fremstillede Estlands situation neutralt. I september, efter Sovjetunionen anerkendte Estlands selvstændighed, var artiklerne mere positive, og begge aviserne offentliggjorde lederne, som ønskede os tillykke.

Der var ingen store forskelle i de emner aviser skrev om. Det fleste af artiklerne i begge aviser omhandlede Estlands selvstændighed og anerkendelse og hjælp fra Vesten. Det er logisk, fordi Estlands proklamation af uafhængighed var en stor nyhed. På tredje og fjerde plads var dansk og Nordens hjælp til Estland og dansk udenrigspolitik. Det er også fornuftigt, fordi Estland havde et stort behov for hjælp. Danmark besluttede hurtigt, at de vil hjælpe os. For Danmark var det en chance for at forbedre sit image i Europa og i verden generelt.

Jyllands-Posten skrev 9% mere om selvstændighedsprocessen, men Berlingske Tidende offentliggjorde flere artikler i de andre fornævnte emner. Jyllands-Posten fokuserede på processen og ændringer i Baltikum og Sovjetunionen, mens Berlingske Tidende hovedsageligt så på økonomi og de skrev meget om, at Estland nu var i en hård økonomisk situation, og Danmark skulle sende penge til Baltikum. Årsagerne til det blev aldrig gjort klart, men det forekommer mig, at Danmark så en slags af forpligtelse i det. Begge aviser

skrev 5% eller mindre om det, at Sovjetunionen ikke ville anerkende Estland som en selvstændig stat.

13–15% af artiklerne i begge aviser var fra kategorien ”Andre”, fx ”Grønt lys for baltiske lande” (Jyllands-Posten, 5. september 1991), som skrev om, at Estland nu kan stille op ”i eget navn” ved olympiske lege i Barcelona i juli 1992; eller ”Nordiske olieselskaber på spring til de nye markeder” (Berlingske Tidende, 29. august 1991), som forfattede, at danske og nordiske firmaer nu hurtigt ville udvide deres forretninger til det selvstændigt Estland.

Kategorien ”Personer i artiklerne” var den mest forskelligartede. Den største kategori var ”Andre”, men den var sammensat af mange politikere fra Vesten og verden, som blev nævnt et par gange, ofte i forbindelse med Estlands anerkendelse. Der var fx USA’s præsident George Bush, der ikke ville anerkende Estland før Sovjetunionen havde gjort det, eller Islands udenrigsminister Jon Baldvin Hannibalsson, som kommenterede, hvorfor Island besluttede at anerkende Estland så hurtigt.

Et af de mest hyppigste mennesker til at skrive, var dansk udenrigsminister Uffe Elleman-Jensen – han var nævnt i 20% artiklerne i Berlingske Tidende og i 22% i Jyllands-Posten. Lige som Estland så en chance for at erklære sig uafhængig, så Elleman-Jensen en chance for at forbedre Danmarks opfattelsen i verdensbilledet, og indtog en lederposition i Vestens anerkendelse af Estland. Han blev en slags af national helt i Danmark for det, men han hjalp virkelig Estland meget med at blive en suveræn stat.

Begge aviser skrev mere om danske politikere end estiske politikere, og den mest gennemgående estiske politiker var udenrigsminister Lennart Meri. Næsten alle artikler, som nævnte Meri, nævnte også Elleman-Jensen, fordi Danmark var et af de første lande, de baltiske udenrigsministre besøgte efter selvstændighedsproklamationen. Elleman-Jensen var der for at hilse udenrigsministerne og for at bekræfte, at Danmark ønsker at hjælpe Baltikum. Det var en slags reklame for Danmark og også for Elleman-Jensen personligt. Elleman-Jensen kom også til Estland i begyndelsen af september for at oprette officielle diplomatiske forbindelser mellem Estland og Danmark, og Meri var der for at introducere Estland til ham.

Begge aviser skrev også om almindelige estere, men meget få. For eksempel, da Augustkuppet begyndte, interviewede Berlingske Tidende to estere i Danmark, som var der for at deltage i et kvindekongres, og var bekymrede over situationen i Kreml – de var ikke sikre på, om de kan vende tilbage til Estland og hvad der venter dem fremad. I september, efter Sovjetunionen havde anerkendt Estland, nævnte begge aviser Rivil Ibnzav, en russisk talende tatar, der var født i Estland, og Vadim Barabantjiov, som var en 21-år studerende, og deres bekymringer for fremtiden. Men – disse nyheder kom fra nyhedsbureauer, så danske journalister havde ikke snakket med dem, men kun henvist til dem.

De mest alsidige kategorier her var Sovjetunionens præsident Mikhail Gorbatsjov og Den Russiske Føderations første præsident Boris Jeltsin. Berlingske Tidende nævnte Jeltsin i 12% af artiklerne, Jyllands-Posten gjorde det samme i 14% af artiklerne – lidt mere end Lennart Meri. Der er imidlertid en stor forskel mellem, hvor meget aviserne skrev om Mikhail Gorbatsjov. Jyllands-Posten nævnte ham 2,5 gange mere end Berlingske Tidende (40% vs. 16%). Jyllands-Posten fokuserede mere på selvstændighedsprocessen i Estland og Augustkuppet. Mikhail Gorbatsjov var en stor del af det, fordi kuppet mod ham gjorde vejen klar for Estland. For Jyllands-Posten var Estlands proklamation en konsekvens af Augustkuppet. Berlingske Tidende så også denne forbindelse, men udtrykte det ikke så fast. Begge aviser så Boris Jeltsin som en ny demokrat, der kunne lede Sovjetunionen i en ny, demokratisk retning. Han forbød aktiviteten af Sovjetunionens kommunistiske parti og anerkendte nye selvstændige stater, blandt andet Estland, så hurtigt som muligt. Mikhail Gorbatsjov repræsenterede den gamle magt, som ikke ønskede ændringer i unionen. Han ville stadig lede unionen på den gamle måde, og han nægtede at anerkende nye stater indtil han ikke havde noget andet valg.

76% af artiklerne i begge aviser var i nyhederne. Nyhederne er i princippet neutrale, og derfor var de fleste af artiklerne også neutrale. Jyllands-Posten havde flere positive og færre negative artikler end Berlingske Tidende. De positive artikler skrev hovedsagelig om dansk udenrigspolitik og om det, at Danmark ville hjælpe os på enhver tænkelig måde. Klart positive var også ledere, som ønskede os tillykke, og meningene fra almindelige danskerne, som var mere glade på Estland vegne end bekymrede. Negative artikler skrev

hovedsagelig om, at Estland havde brug for mange penge og om det var Danmark, der skulle hjælpe os.

Siden artiklerne for det mest var neutrale, brugte aviserne få adjektiver til at beskrive situationen i Estland. To af de mest anvendte adjektiver var 'selvstændig' og 'uafhængig'. Jyllands-Posten foretrak adjektivet 'selvstændig', mens Berlingske Tidende mere brugte 'uafhængig'. Jyllands-Posten brugte ofte de to adjektiver i samme sætning – 'selvstændig og uafhængig', mens Berlingske Tidende altid besluttede sig for et af dem. Det kan være, at et adjektiv var nok for Berlingske Tidende, eller de ikke så nogen forskel mellem ordene. Disse adjektiver var ofte mere positive end neutrale – de var tit optimistiske og imødekommende.

Berlingske Tidende, som skrev meget om Estlands økonomisk situation, o benyttede også adjektivet 'økonomisk' mere end to gange så meget som Jyllands-Posten. Det var tit i forbindelse med Danmarks eller Nordens økonomisk hjælp og støtte til Estland. Berlingske Tidende skriver generelt mere om økonomi, så det er også logisk, at de fokuserede på Estlands økonomisk situation. 'Økonomisk' var et mere negativt og sortsynet adjektiv – artiklerne debaterede ofte, om det gav mening at hjælpe Estland med en masse af penge, og om Danmark skulle gøre det.

Andre positive adjektiver, som begge aviserne brugte, var 'fri', 'ny' og 'demokratisk' – alle disse adjektiver udtrykker positive følelser og de er imødekommende. Aviserne anvendte også 'små', men det beskrev tit Estlands geografisk størrelse, så dette adjektiv var neutralt – Estland er jo et lille land. Jyllands-Posten benyttede 'små' fem gange, men Berlingske Tidende kun en gang. Man kan konkludere, at Jyllands-Posten følte et behov for at nævne Estlands geografisk størrelse. På en måde gjorde de det for at sammenligne Estland med Danmark, som er også et lille land. Berlingske Tidende troede ikke, at det var nødvendigt at beskrive Estland som 'små'.

Et negativt – præget af sortsyn og pessimisme – adjektiv i begge aviser var 'sovjetisk'. Sovjetunionen begyndte at knække, og de nye republikker ville få vanskeligt ved at lægge deres fortid bag sig. Danske aviser tænkte, at Estland havde mange 'sovjetiske' skavanker, fx censur i medierne, inflation, planøkonomi, som Danmark skulle redde os fra.

Adjektiver som 'normal' (neutral), 'glad' (positiv), 'lykkelig' (positiv), 'arm' (negativ), 'avanceret' (positiv) og 'katastrofal' (negativ) fandtes kun i artiklerne i Berlingske Tidende, mens 'suveræn' (neutral), 'nordisk' (neutral), 'fattig' (negativ) og 'frihedshungrende' (positiv) kun var i Jyllands-Posten.

Begge aviser brugte flere positive adjektiver end negative, men de var kun en del af artiklerne. De fleste af artiklerne var i nyhederne, som var neutrale. Man brugte også adjektiver som 'selvstændig' og 'uafhængig' i disse artiklerne, men det var matter of factly og de udtrykte kun et faktum, for eksempel at informere om, at et bestemt land har anerkendt et selvstændigt Estland. Så, disse artiklerne var generelt neutrale, uanset at adjektiverne kunne kategoriseres som positive. Rent positive var alle adjektiverne i meninger og ledere, som udtrykte et bestemt synspunkt, men på grund af dette var meningene og lederne heller ikke neutrale. Her kunne jeg kategorisere artiklerne efter adjektiverne – for eksempel Jyllands-Postens leder fra den 7. september 1991 "Til lykke Baltikum", som blandt andet skriver: "Nu [---] er de baltiske republikker genopstået som frie (*min betoning*) lande. Det ligner et politisk mirakel, at statsrådet i Moskva i går accepterede den kendsgerning. Estland, Letland og Litauen er hermed på vej mod demokratiske forhold."

Man kan sige, at Berlingske Tidende og Jyllands-Posten var næsten lige i alle kategorier, men der var nogle store forskelle i emner og personer i artiklerne. Berlingske Tidende fokuserede mere på økonomi og på det, at Danmark og Norden skulle hjælpe os først og fremmest økonomisk, og at det ville koste meget. Berlingske Tidende førte debatten om Estlands finansielle situation. På samme tid beskrev Jyllands-Posten mere udviklingen i Sovjetunionen og Estland (fra Augustkuppet til unionens anerkendelse af Estlands selvstændighed), og nævnte derfor også mere fx Sovjetunionens præsident Mikhail Gorbatsjov – kuppet mod ham jo gav Estland en chance for at erklære sig selvstændigt.

5. Konklusion

Formålet med denne opgave var at undersøge, hvordan danske aviser fremstillede Estlands genoprettelse af uafhængighed. For at få et svar, valgte jeg to af de største danske aviser – Berlingske Tidende og Jyllands-Posten – og artiklerne fra den 20. august til den 9. september 1991. Augustkuppet, som banede vejen for Sovjetunionens kollaps, begyndte i Kreml den 19. august 1991, og Sovjetunionen anerkendte selvstændig Estland den 6. september.

Min bacheloropgave havde tre hovedspørgsmål:

1. Fremstillede danske medier Estlands uafhængighed i 1991 positivt, neutralt eller negativt?
2. Hvem blev der skrevet om?
3. Hvilke adjektiver var der de mest almindelige til at beskrive selvstændighedsprocessen og den ny situation i Estland?

Jeg var i stand til at finde et svar til alle mine spørgsmål:

1. Berlingske Tidende og Jyllands-Posten fremstillede Estlands uafhængighed generelt neutralt. De var forsigtige i august, da der var meget forvirring omkring, hvordan Sovjetunionen vil reagere og handle nyheden. Men efter Sovjetunionens anerkendelse var artiklerne mere positive end negative. De fleste af positive artiklerne skrev om Danmarks udenrigsminister Uffe Elleman-Jensen. De få negative artiklerne skrev om, at Estland har en stor brug for økonomisk hjælp. Danskerne var usikre, hvis de skulle hjælpe os på bekostning af almindelige danske mennesker.
2. En af de mest hyppigst forekommende mennesker, som aviserne skrev om, var dansk udenrigsminister Uffe Elleman-Jensen, som næsten fik et status som nationalhelten. Han var meget yndt, fordi han førte Danmarks anerkendelse af Estland og forbedrede dets image. Den mest genkommende estiske politiker var Estlands udenrigsminister Lennart Meri. Aviserne skrev også meget om Sovjetunionens præsident Mikhail Gorbatsjov. På samme tid er det logisk, fordi kupet mod ham førte til det, at Estland så en mulighed erklærede sig hurtigt

selvstændig. Her var også en stor forskel mellem aviserne. Jyllands-Posten nævnte ham 2,5 gange mere end Berlingske Tidende. Aviserne skrev mere om politikere end almindelige mennesker, og de skrev også mere om russerne (især Gorbatsjov og Den Russiske Føderations første præsident Boris Jeltsin) end estere.

3. De hyppigste adjektiver var 'selvstændig' og 'uafhængig', som var i artiklerne lidt mere positive end neutrale. Det tredje mest anvendte adjektiv var 'økonomisk', ofte i forbindelse med 'støtte' eller 'hjælp'. Adjektivet var brugt i en mere negativ end neutral sammenhæng. Berlingske Tidende og Jyllands-Posten beskrev Estland også med adjektiver som 'fri', 'ny', 'demokratisk' (alle på den positive side af neutral), 'små' (neutral) og 'sovjetisk' (på den negative side af neutral).

Min hovedkonklusion er, at danske aviser – i det mindste Berlingske Tidende og Jyllands-Posten – generelt beskrev Estlands genoprettelse af uafhængighed neutralt. Berlingske Tidende skrev mere om Estlands økonomiske situation og om det, at Danmark og Norden skulle hjælpe os med at opbygge vores økonomi. På samme tid fokuserede Jyllands-Posten mere på udviklingen i Sovjetunionen og i Estland, og artiklerne var ofte meget grundig. Derfor nævnte de Gorbatsjov også 2,5 gange mere end Berlingske Tidende. Det alt er logisk, fordi Berlingske Tidende skriver generelt meget om økonomi og erhverv, og Estlands selvstændighedsproces var ikke så vigtig for dem. Jyllands-Posten er på samme tid en avis for almindelige mennesker, som vil vide, hvad sker der i verden, og Estlands selvstændighed ændrede det europæiske kort for godt. Aviserne valgte ikke siden i artiklerne, men man kunne forstå, at de var glade for, at Danmark tog beslutningen om at hjælpe Estland – det var jo et godt presseprojekt. Var aviserne virkelig interesserede i Estlands selvstændighed? Man kan ikke læse det ud fra artiklerne.

Min bacheloropgave er kun en lille del af et større emne, der har et stort potentiale for fremtidig forskning. Estlands genoprettelse af uafhængighed var en rodet begivenhed for Europa. Mange lande vidste ikke, hvordan de skulle reagere, men Danmark indtog en lederposition – og det var en enorm fordel for Estland. Jeg har kun brugt *content analysis* for at analysere de valgte artikler, men man kunne også anvende fx tekstanalyse og finde ud af, hvad danske aviser skrev ”mellem linjerne” eller hvorfor de beskrev Estland som de gjorde. Man kan også undersøge, hvorfor almindelige danskere troede, at alle, som boede bag Jerntæppet, var russerne (eller troede de virkelig det?).

6. Resümee

Kas taanlased on ignorandid? Eesti taasiseseisvumise kujutamine Taani ajalehtedes: Berlingske Tidende ja Jyllands-Posteni võrdlus augustis ja septembris 1991

Bakalaureusetöö, Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide valdkond, maailma keelte ja kultuuride kolledž, skandinavistika osakond, Tartu 2020. Autor Kadri Sildmets, juhendaja Antonina Kostina. 47 lk.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli uurida, kuidas Taani meedia kujutas 1991. aastal Eesti taasiseseisvumist. Minu töö oli kolm peamist uurimisküsimust:

1. Kas Taani meedia kujutas Eesti taasiseseisvumist positiivselt, neutraalselt või negatiivselt?
2. Kellest artiklites kirjutati?
3. Millised olid kõige levinumad omadussõnad Eesti ja Eestis valitseva olukorra kohta?

Ma valisin Taani kaks suurimat ajalehte – Berlingske Tidende ja Jyllands-Posten – ning analüüsisin artikleid 20. augustist 9. septembrini 1991. 19. augustil algas Kremlis Augustiputš, mis viis selleni, et Eesti kuulutas end kiiresti iseseisvaks. Esimesed uudised putši kohta ilmusid Taani ajalehtedes päev hiljem, 20. augustil. 6. septembril tunnustas Nõukogude Liit taasiseseisvunud Eestit ning Taani ajalehed kajastasid seda 7.–9. septembrini. Artiklite leidmiseks Taani meediaarhiivist Mediestream kasutasin ainult otsingusõna „Estland“, kuna see andis kõige rohkem tulemusi, ning sorteerisin seejärel välja artiklid, mis olid seotud Eesti taasiseseisvumisega. Lõpptulemuseks jäi 74 artiklit Berlingske Tidendest ja 63 artiklit Jyllands-Postenist.

Artiklite analüüsimiseks kasutasin standardiseeritud kontentanalüüsi, mis on „uurimistehnika kommunikatsiooni eksplitsiitse sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks kirjeldamiseks.“ (Kalmus 2015) Meetodi abil saab uurida seda, mida tekst sõnaselgelt ütleb. Kontentanalüüs viiakse läbi selgelt sõnastatud reeglite järgi, samuti peavad kriteeriumid materjali valikuks olema selgelt sõnastatud. Tulemuseks on,

et teksti sisu saab mõõta numbriliselt. Kontentanalüüsi teostamiseks koostasid ma järgnevad kategooriad: artikli teema, autor, isikud; artikli tüüp, hinnang ja omadussõnad.

Analüüsist selgus, et mõlemad ajalehed kujutasid Eesti taasiseseisvumist suuremas plaanis neutraalselt. Berlingske Tidende ja Jyllands-Posten ei osanud augustis seisukohta võtta ja olid olukorra kirjeldamises pigem ettevaatlikud – oli ju võimalik, et Nõukogude Liit võtab võimu tagasi ja Eesti jääb siiski liitu. Olukorra kirjeldamiseks oli kõige parem viis kirjutada uudiseid, mis on oma olemuselt neutraalsed ning edastavad ainult fakte. Septembris, pärast seda, kui Nõukogude Liit oli Eesti iseseisvust tunnustanud, muutus ka artiklite toon ja mõlemad ajalehed soovisid oma juhtsõnades meile õnne.

Kategooria ”Kellest artiklites kirjutati?” oli kõige erinäolisem. Berlingske Tidende kirjutas oma artiklites kõige rohkem Taani eri poliitikutest, kes võtsid sõna näiteks selle kohta, kas Taani peaks Eestit aitama. Teisel kohal oli Taani välisminister Uffe Elleman-Jensen, kes sai mõlemas ajalehes peaaegu et rahvuskangelaseks, kuna temast sai Eesti aitamise sümbol. Kolmandal kohal oli Berlingske Tidendes Mihhail Gorbatšov, kelle vastu suunatud Augustiputš viis selleni, et Eesti kuulutas end iseseisvaks. Jyllands-Postenis oli vastupidi – esimesel kohal oli Gorbatšov, teisel Elleman-Jensen ja kolmandal Taani poliitikud. Jyllands-Posten eelistas kirjutada Eesti iseseisvumis- ja Nõukogude Liidu lagunemisprotsessist, seepärast mainisid nad nii palju ka Gorbatšovi. Berlingske Tidende keskendus aga pigem konkreetsetele teemadele, näiteks majanduslikule abile.

Mõlemad ajalehed kasutasid kõige rohkem omadussõnu ’iseseisev’ ja ’sõltumatu’, mis taani keeles on peaaegu et sünonüümid. Kolmandal kohal oli ’majanduslik’, tihti sellistes väljendites nagu „majanduslik abi“ ja „majanduslik tugi“. Selle tingis suures osas artiklite teemaasetus – paljud neist kirjutasid sellest, et Eesti majanduslik olukord on halb ja nii Taani kui ka teised Põhjamaad peaksid Eestit aitama eelkõige rahaga.

Eesti kiire taasiseseisvumine raputas kogu Euroopat tugevalt ning paljud riigid ei osanud kuidagi reageerida. Taani haaras aga kiiresti juhipositsiooni ning aitas meil oma riiki üles ehitada. Meedial oli selles mängida suur roll ning minu töö oli vaid väike osa suuremast teemast. Edaspidi saab uurida sügavamalt näiteks seda, mida ajalehed andsid mõista ridade vahel või miks nad kirjeldasid Eestit just nii, nagu nad seda tegid.

7. Litteratur

DDO = Den Danske Ordbog, <https://ordnet.dk/ddo>

Drachmann Søllinge, Jette 2017. *Berlingske* i Den Store Danske, Gyldendal. Hentet 5. april 2020 fra <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=46123>

Eesti Suursaatkond Taanis. (u.d.) *Diplomaatiliste suhete ajalugu* i Eesti ja Taani suhted. Hentet 28. marts 2020 fra <https://copenhagen.mfa.ee/et/eesti-ja-taani-suhted/diplomaatiliste-suhete-ajalugu/>

Feigenbaum, Anneli 2016: *Bilden av Estland i Sveriges media*, bacheloropgave, Tartu

Kalmus, Veronika 2015. *Standardiseeritud kontentanalüüs* i Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Hentet 10. april 2020 fra <http://samm.ut.ee/kontentanalyys>

Kantar Gallup 2020: Ugentlige læsere af dagblade for 2019. Hentet 5. april 2020 fra <https://tns-gallup.dk/laesertal/kantar-gallup-praesenterer-tal-for-ugentlige-laesere-af-dagblade-for-2019>

Kask, Külliki 2005. *Meediaõpetus. Õpik gümnaasiumile*, Avita

Kohver, Mariliis 2003. *Baltikum i Politiken 1989–1991. En medieundersøgelse*, diplomopgave, Tartu

Tankler, Lauri og Tisler, Eve 2019. *Meedia ja mõjutamine*, Maurus

Thomsen, Niels 2016: *Danmark – massemedier* i Den Store Danske, Gyldendal. Hentet 4. april 2020 fra <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=61168>

Vaino, Kristel 2004: *Eesti pilt Rootsi ajalehtedes aastatel*, speciale, Tartu

Zetterberg, Seppo 2011. *Eesti ajalugu*, Tänapäev

Zilmer, Kristel 2007. Kommunikatsioonist ja kontaktidest Läänemere piirkonnas islandlaste saagade andmetel i Sator 6. Hentet 17. maj 2020 fra <http://www.folklore.ee/rl/pubte/ee/sator/sator6/2kristelzilmer.pdf>

Bilag 1: Artikler i Berlingske Tidende

Dato	Type	Forfatter	Overskrift	Emnet	Personer	Vurdering af Estland
20.08.1991	Nyheder	RB	Aktioner mod de baltiske lande	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Estlands trafikminister Tiit Vähi; Mikhail Gorbatjov, Boris Jeltsin	Neutral
	Nyheder	Kirsten Sørrig	Chok hos estere i Danmark	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Kunsthistoriker Liivi Künnapuu, en anonym ester	Neutral
	Nyheder	Redaktion	Idrætsfolk i kamp trods uro	Andre	Roer Jüri Jaanson	Neutral
21.08.1991	Nyheder	DPA-AP	Kampe i Moskvas gader	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, Boris Jeltsin	Neutral
	Nyheder	Anette Juul-Madsen	Estland tager kampen op	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Danske politiker Hanne Severinsen, Helen Beim og Niels Ahlmann-Ohlsen; Lennart Meri	Neutral
22.08.1991	Nyheder	DPA	Jeltsin vil hjælpe balterne til frihed	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, Boris Jeltsin; udenrigsminister Uffe Elleniann-Jensen	Neutral
	Nyheder	OD	Danske politikere skuffet over Vesten	Dansk udenrigspolitik	Danske politiker Hanne Severinsen, Helen Beim og Niels Ahlmann-Ohlsen	Neutral
23.08.1991	Nyheder	Redaktion	Her er Europas nye stater	Andre	Arnold Rüütel; Boris Jeltsin	Neutral
	Nyheder	AF-DPA	Balterne jubler mens tropper rykker ud	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Admiral Juri Belov, Edgar Savisaar	Neutral
	Nyheder	Terkel Svensson	Dansk-tysk enighed om et hurtigt ja til de baltiske lande	Anerkendelse fra Vesten	Uffe Elleman-Jensen, tysk udenrigsminister Hans-Dietrich Genseher, Mikhail Gorbatjov, Boris Jeltsin	Neutral
	Nyheder	DPA	Sverige vil også anerkende Baltikum	Anerkendelse fra Vesten	Svensk statssekretær Pierre Sehori	Neutral

24.08.1991	Nyheder	Terkel Svensson	Danmark gør klar til at åbne ambassader i baltiske lande	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen	Neutral
	Nyheder	Per Lyngby	Norden vil hjælpe de baltiske lande	Dansk og Nordens hjælp	Dansk justitsminister Hans Engell,	Neutral
25.08.1991	Nyheder	Terkel Svensson	MF'ere: Opret kulturhuse og udnævn ambassadører	Dansk udenrigspolitik	Danske politikere Hanne Severinsen, Helen Beim og Niels Ahlmann-Ohlsen	Neutral
	Nyheder	Reuter	Jeltsin siger ja til Estland	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Boris Jeltsin, Mikhail Gorbatsjov	Neutral
	Nyheder	AP	Bålfest i de tre baltiske lande	Estlands genoprettelse af selvstændighed		Positiv
26.08.1991	Nyheder	Redaktion	Jubel i Baltikum efter dansk anerkendelse	Dansk udenrigspolitik	Ambassadør Otto Borch, Uffe Elleman-Jensen, statsminister Poul Schlüter; Gorbatsjov, Jeltsin	Positiv
	Feature	Henrik Dannemand	Island kom først	Anerkendelse fra Vesten	Den islandske udenrigsminister Jon Baldvin Hannibalsson	Neutral
	Feature	George Hilton	Bred politisk støtte til diplomatiske forbindelser	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, Socialdemokratiets gruppeformand Ritt Bjerregaard, De radikales udenrigspolitiske ordfører Jørgen Estrup, Formanden for Det udenrigspolitiske Nævn Arne Melchior, Kristeligt Folkepartis udenrigspolitiske ordfører Knud Glønborg, Fremskridtspartiets udenrigspolitiske ordfører Annette Just, SFs formand Holger K. Nielsen	NEGATIV
	Feature	Per Lyngby	Vejen til Baltikum	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, statsminister Poul Schlüter	Positiv
	Feature	Redaktion	Lykonsknings telegrammer	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Folketingets formand H. P. Clausen, Arnold Rüütel	Neutral
	Nyheder	Redaktion	Sovjetunionen i opløsning	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Arvo Alas, Arnold Rüütel	Neutral

	Feature	RB	Norden kappes om kontakt	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Norges udenrigsminister Thorvald Stoltenberg, Svensk statssekretær Pierre Sehori, Den islandske udenrigsminister Jon Baldvin Hannibalsson, finsk statsminister Esko Aho, fransk udenrigsminister Roland Dumas	Neutral
	Leder	Redaktion	Baltikum og Norden	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Boris Jeltsin	Neutral
27.08.1991	Feature	RB	De tre baltiske lande behøver vestlig hjælp for milliarder	Vestlig hjælp til Estland	EF-kommissionens viceformand Henning Christophersen, Karel Van Miert, Kommissionens formand Jacques Delors	Negativ
	Feature	Gerhard Dall	Anerkendelse på midnatsmøde	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Lennart Meri, Uffe Elleman-Jensen	Positiv
	Feature	Reuter	Tæt på et ja fra USA	Anerkendelse fra Vesten	George Bush	Neutral
	Feature	AP	Anerkendelse fra Canada	Anerkendelse fra Vesten	Canadas premierminister Brian Mulroney	Neutral
	Feature	AP	Tysk møde	Anerkendelse fra Vesten	Udenrigsminister Hans-Dietrich Genscher	Neutral
	Leder	Redaktion	Danmark i førertrøjen	Dansk udenrigspolitik	Otto Borch	Neutral
	Nyheder	Klaus Snitkjær	Pengemangel i Baltikum	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Unibanks lederen Flemming Brøchner Petersen, Handelskammerets vicedirektør Vagn Jensen	Negativ
28.08.1991	Nyheder	Flemming Rose	Gorbatjov kritiserer baltisk anerkendelse	Sovjetunionens afslag	Gorbatjov, den britiske premierminister John Major	Neutral
	Nyheder	RB	EF-ja til Baltikum	Vestlig hjælp til Estland	Uffe Elleman-Jensen, den hollandske udenrigsminister Hans van den Broek	Neutral
	Nyheder	Redaktion	De 15 republikker	Andre		Neutral
	Nyheder	Morten Hansted	Demokratiet fremskynder	Andre	trafik- og kommunikationsminister Tiit Vähi	Neutral

			transportruter til Baltikum			
29.08.1991	Nyheder	Terkel Svensson	Nej til baltere i Nordisk Råd	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Poul Schlüter, Uffe Elleman-Jensen, Lilli Gyldenkilde	Neutral
	Nyheder	RB	Jagt på baltisk guld i europæiske banker	Andre	EF-kommissær Frans Andriessen	Neutral
	Nyheder	AP-RB	Finsk ja til balterne	Anerkendelse fra Vesten	Den finske præsident Mauno Koivisto	Neutral
	Nyheder	David Binder (NYT)	Sådan voksede det sovjetiske imperium republik for republik	Andre		Neutral
	Nyheder	Morten Hansted	Danske firmaer glimrer ved deres fravær i Baltikum	Andre	handelsmanden Poul Jahn	Neutral
	Nyheder	Morten Hansted	Nordiske olieselskaber på spring til de nye markeder	Andre		Neutral
30.08.1991	Nyheder	Morten Hansted	Dannebrog til tops i Estland	Andre	handelsmanden Poul Jahn	Neutral
	Nyheder	Henrik Tuxsen	Baltisk støtte vil gavne samhandel	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Landbrugsrådets præsident H.O.A. Kjeldsen	Neutral
31.08.1991	Nyheder	Redaktion	Gallup: Stort flertal vil hjælpe Østeuropa	Dansk udenrigspolitik		Neutral
	Nyheder	RB-AP	Sovjethæren og balterne vogter grænsen sammen	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Edgar Savisaar, generaløjtnant Vassili Gaponenko	Neutral
	Nyheder	Morten Hansted	Baltikum: Nu skal havn og post være vor egen	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Tiit Vähi	Neutral
01.09.1991	Nyheder	Redaktion	De femten sovjetiske republikker	Andre	Arnold Rüütel	Neutral

	Mening	Frank Dahlgaard	Revolutionen og Danmark	Dansk udenrigspolitik		Positiv
02.09.1991	Nyheder	Reuter	USA siger ja til Baltikum	Anerkendelse fra Vesten	George Bush	Neutral
	Nyheder	Morten Hansted	Sadolin medejer af baltisk andelsbank	Dansk og Nordens hjælp til Estland	bestyrelsesformand i den nyskabte andelsbank Aleksander Gelant	Neutral
03.09.1991	Nyheder	Michael Ehrenreich	Bush sender straks folk til Baltikum	Vestlig hjælp til Estland	George Bush, Mikhail Gorbatsjov	Neutral
	Nyheder	Rie Duun	Baltisk mediecenter på Bornholm	Dansk og Nordens hjælp til Estland	leder af TV2/Bornholm Bent Nørby Bonde	Neutral
04.09.1991	Nyheder	Reuter	Gorbatsjov opgiver sit forslag til republik-parlament	Sovjetunionens afslag	Mikhail Gorbatsjov, Boris Jeltsin	Neutral
	Leder	Redaktion	EF på svær opgave	Vestlig hjælp til Estland		Neutral
	Nyheder	Morten Hansted	Vesten i hård kamp om ny turistindustri	Vestlig hjælp til Estland	Den vestlige Baltikum-ekspert Anu Pärt	Neutral
05.09.1991	Nyheder	AFP	Dekret om baltisk frihed er klar	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatsjov	Neutral
	Nyheder	Michael Ehrenreich	FN vil lynbehandle baltisk ansøgning	Vestlig hjælp til Estland		Neutral
06.09.1991	Nyheder	AFP	Gaddafi siger tillykke	Anerkendelse fra Vesten	Moammar Gaddafi	Neutral
	Mening	Marie Bolette	Uffe den Skrækkelige	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen	Negativ
07.09.1991	Nyheder	Reuter-AP	Balterne får friheden	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatsjov, Lennart Meri, Uffe Elleman-Jensen	Positiv

	Nyheder	Brian Friedman, AP	Enigt sovjetisk statsråd anerkender baltisk frigørelse	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatsjov, udenrigsminister Boris Pankin	Neutral
	Nyheder	John Danizewski, AP	Glæde i baltiske lande	Estlands genoprettelse af selvstændighed	USAs senator Dennis DeConcini, en russisk talende tatar fra Estland Rivil Ibrizav, en studerende Vadim Barabantjikov	Positiv
	Nyheder	Ole Bang Nielsen	EF tog varmt imod de baltiske udenrigsministre	Anerkendelse fra Vesten	Lennart Meri, Uffe Elleman-Jensen	Neutral
	Leder	Redaktion	Østersøråd efterlyses	Dansk og Nordens hjælp til Estland		Negativ
	Mening	Kjeld Rahbæk Møller	Vi kommer til at betale for hjælpen til Baltikum	Dansk og Nordens hjælp til Estland		Negativ
	Mening	Sven H Nielsen	Udvid Nordisk Råd	Dansk og Nordens hjælp til Estland		Positiv
08.09.1991	Nyheder	Sten Jensen	Det er bare vidunderligt	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, Lennart Meri	Positiv
	Nyheder	Sten Jensen	Nu er der muligheder i Baltikum	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, Lennart Meri, Otto Borch, Arnold Rüütel, parlamentsformand Jaak Leimann	Positiv
	Nyheder	Sten Jensen	Hårde ord mod EF	Vestlig hjælp til Estland	Uffe Elleman-Jensen, Lennart Meri	Neutral
	Nyheder	Kirsten Sørrig	Baltikums første regeringsaftale	Dansk og Nordens hjælp til Estland	miljøminister Per Stig Møller	Neutral
	Nyheder	AFP	Kinesisk accept	Anerkendelse fra Vesten		Neutral
	Mening	H.E. Hillerup-Jensen	NETTO-kæden bør til Baltikum	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Uffe Elleman-Jensen	Positiv
	Mening	Ester Henius	Ved for lidt om de baltiske lande	Andre		Positiv

09.09.1991	Nyheder	Eva Janzon, AP	Estland går en hård tid i møde	Sovjetunionens afslag	Raimund Hagelberg, Heido Vitsur, Arnold Rüütel, Ellen Parnu fra økonomiministeriet, Edgar Savisaar	Neutral
------------	---------	----------------	--------------------------------	-----------------------	--	---------

Bilag 2: Artikler i Jyllands-Posten

Dato	Type	Forfatter	Overskrift	Emnet	Personer	Vurdering af Estland
20.08.1991	Nyheder	Per Nyholm	Balterne frygter al blive knust	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, Edgar Savisaar	Neutral
	Nyheder	RB	Sverige parat til flygtninge-bølge	Dansk og Nordens hjælp til Estland	svensk embedsmand Marie Andersson; Mikhail Gorbatjov, finsk præsident Mauno Koivisto	Negativ
21.08.1991	Nyheder	Per Nyholm	De gør klar til borgerkrig	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, Lennart Meri	Neutral
	Nyheder	Harald Jakobsen	Finland blokerede for skarp udtalelse	Dansk og Nordens hjælp til Estland	finsk udenrigsminister Paavo Vayrvnen, Uffe Elleman-Jensen	Neutral
22.08.1991	Mening	Kurt Madsen	Ny elendigheds-mur truer	Dansk udenrigspolitik		Positiv
	Nyheder	RB	Asylsøgere	Andre		Neutral
	Nyheder	Per Nyholm	Afdæmpet reaktion i Baltikum	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel	Neutral
23.08.1991	Nyheder	Redaktion	Dansk-tysk skulderklap	Anerkendelse fra Vesten	Uffe Elleman-Jensen, Hans-Dietrich Genscher	Neutral
	Nyheder	Per Nyholm	Frygten lurar bag baltisk jubel	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, generalstabschef Mikhail Moisejev, Boris Jeltsin	Neutral

24.08.1991	Nyheder	RB	Danmark indgår miljøaftaler med Baltikum	Dansk udenrigspolitik	miljøminister Per Stig Møller	Neutral
	Nyheder	Per Nyholm	Kommunisterne falder	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov	Neutral
	Nyheder	Lotte Mejlhede	Ellemann vil ikke vente på Gorbatjov	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, Mikhail Gorbatjov	Neutral
25.08.1991	Nyheder	Kirsten Bruun, Thomas Heine	Sovjet i opløsning	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, Boris Jeltsin	Neutral
	Nyheder	Reuter	Jeltsin anerkender Estland og Letland	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Boris Jeltsin	Neutral
	Nyheder	Lotte Mejlhede	Hjem fra Baltikum med det nye pas	Dansk udenrigspolitik	Danske politikere Hanne Severinsen, Helen Beim og Niels Ahlmann-Olsen;	Neutral
26.08.1991	Nyheder	Lasse Bjerre	Dansk ambassadør først til Baltikum	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, Otto Borch	Positiv
	Mening	Redaktion	Tillykke Baltikum!	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, Boris Jeltsin	Positiv
	Nyheder	Lasse Bjerre	Flere ambassadører på vej	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, Otto Borch	Neutral
	Nyheder	Per Nyholm	Sovjetunionen mister flere republikker	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, Lennart Meri	Neutral
	Nyheder	Jørgen Ullerup	EF vil anerkende baltiske stater	Anerkendelse fra Vesten	tyisk udenrigsminister Hans Dietrich Genscher, Uffe Elleman-Jensen, fransk udenrigsminister Roland Dumas, Belgiens ministerpræsident Wilfried Martens	Neutral
	Nyheder	Erling Vester Jacobsen	Behov for milliardbistand til Baltikum	Dansk og Nordens hjælp til Estland	tidligere minister, professor, dr. polit. Erling Olsen	Neutral

	Nyheder	Niels-Victor Christiansen	Amerikansk anerkendelse følger snart	Anerkendelse fra Vesten	George Bush, forsvarsminister Dick Cheney, Mikhail Gorbatsjov, udenrigsminister George Shultz	Neutral
27.08.1991	Nyheder	Per Nyholm	Balteme får et væld af lykønskninger	Anerkendelse fra Vesten	Otto Borch, Mikhail Gorbatsjov	Positiv
	Nyheder	RB	Island først med diplomatisk altale	Anerkendelse fra Vesten	islandske udenrigsminister Jon Baldvin Hannibalsson, Lennart Meri	Neutral
	Nyheder	Niels-Victor Christiansen	USA i venteposition	Anerkendelse fra Vesten	Uffe Elleman-Jensen, George Bush, canadiske premierminister Brian Mulroney	Neutral
	Nyheder	RB	EF parat til milliardhjælp	Vestlig hjælp til Estland	EF-kommissionens viceformand Henning Christophersen	Neutral
	Nyheder	Dan Clausen	Turistrejser genoptages	Andre	Estlands repræsentant i Danmark Arvo Alas	Neutral
	Nyheder	RB-TT	Estere gør krav på guld	Andre	svensk udenrigsminister Sten Andersson, estisk minister Raivo Vare	Neutral
28.08.1991	Nyheder	Jørgen Ullerup	EF fulgte Danmarks eksempel	Anerkendelse fra Vesten	Uffe Elleman-Jensen, Frankrigs Roland Dumas, britiske udenrigsminister Douglas Hurd	Neutral
	Nyheder	Niels-Victor Christiansen	USA tøver fortsat	Anerkendelse fra Vesten	George Bush, britiske premierminister John Major, Mikhail Gorbatsjov	Neutral
	Nyheder	RB	Litauisk visum	Estlands genoprettelse af selvstændighed		Neutral
	Nyheder	Redaktion	Landmænd vil hjælpe balterne	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Dansk landbrugs forstemand H.O.A. Kjeldsen, landbrugsminister Laurits Tømæs	Neutral
29.08.1991	Nyheder	Michael Ulveman	Milliardlijælp til Sovjet og Baltikum	Dansk og Nordens hjælp til Estland	finansminister Henning Dyremose, Uffe Elleman-Jensen	Neutral
	Nyheder	Harald Jakobsen	Nordisk Råd afviser Baltikum	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Uffe Elleman-Jensen, fhv. statsministere Anker Jørgensen	Neutral

	Nyheder	ETA	De Sorte Baretter skal ud	Estlands genoprettelse af selvstændighed	finsk præsident Mauno Koivisto, regeringens talsmand Juhan Hindov	Neutral
30.08.1991	Mening	Frede Ledet	Nordisk Råd har intet at give den baltiske trio	Dansk og Nordens hjælp til Estland	Uffe Elleman-Jensen	Positiv
	Nyheder	Thomas Heine	Ny udenrigsminister mødt med skepsis	Estlands genoprettelse af selvstændighed	ny udenrigsminister Boris Pankin, Sveriges udenrigsminister Sten Andersson, Lennart Meri, Mikhail Gorbatsjov	Neutral
31.08.1991	Mening	Harald Jakobsen	Heldig minister	Andre	Uffe Elleman-Jensen	Neutral
	Mening	Court Helmer	Et spændende, nyt Europa	Andre		Positiv
	Mening	Torben Retbøll	Overvejelser om udmeldelse	Estlands genoprettelse af selvstændighed		Neutral
	Nyheder	Thomas Heine	Boris Jeltsin danner ny union	Sovjetunionens afslag	Boris Jeltsin, Mikhail Gorbatsjov	Neutral
01.09.1991	Nyheder	JP	Gorbatsjov: Ja til Baltikum	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatsjov, Boris Jeltsin, George Bush	Neutral
	Mening	Sven Wilde	Hvem er rig?	Dansk og Nordens hjælp til Estland		Negativ
	Nyheder	AP-Reuter	Major skålede for balterne	Anerkendelse fra Vesten	Den britiske premierminister John Major, Mikhail Gorbatsjov	Neutral
	Nyheder	Niels-Victor Christiansen	Bush foretrækker Gorbatsjov	Anerkendelse fra Vesten	Mikhail Gorbatsjov, George Bush, Boris Jeltsin	Neutral
03.09.1991	Nyheder	Thomas Heine	Gorbatsjov i offensiven	Sovjetunionens afslag	Mikhail Gorbatsjov	Neutral
	Nyheder	JP	Miljøaftale mellem Estland og Danmark	Dansk udenrigspolitik	Miljøminister Per Stig Møller, estiske ministerkollega Tõnis Kaasik	Neutral

	Nyheder	Niels-Victor Christiansen	USA anerkender de baltiske lande	Anerkendelse fra Vesten	George Bush, Mikhail Gorbatjov	Neutral
04.09.1991	Nyheder	Thomas Larsen	Advarsel mod Gorbatjov	Sovjetunionens afslag	Mikhail Gorbatjov, Boris Jeltsin; Jelena Bonner	Neutral
	Nyheder	Redaktion	Internt krav til EF-folkebevægelse	Vestlig hjælp til Estland	danske politiker Ib Christensen, Jens Peter Bonde, Birgit Bjørnvig, Ulla Sandbæk	Neutral
05.09.1991	Nyheder	Redaktion	Grønt lys for baltiske lande	Andre		Positiv
	Nyheder	Thomas Heine	Løfte om frihed for de baltiske lande	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov	Positiv
06.09.1991	Nyheder	Thomas Heine	USSR er opløst	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov	Positiv
	Nyheder	JP	Baltiske lande til verdensudstilling	Andre		Neutral
07.09.1991	Nyheder	Thomas Heine	Balterne vandt friheden	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Mikhail Gorbatjov, nye sovjetiske udenrigsminister Boris Pankin	Positiv
	Leder	Redaktion	Til lykke Baltikum	Estlands genoprettelse af selvstændighed		Positiv
	Nyheder	Jørgen Ullerup	Den 2. verdenskrig er slut	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Lennart Meri	Neutral
	Nyheder	AP-JP	Jubelen iblandet frygt	Estlands genoprettelse af selvstændighed	Rivil Ibrizav, Vadim Barabanchikov	Neutral
	Nyheder	RB-AFP	USA: En milepæl	Anerkendelse fra Vesten		Neutral
08.09.1991	Nyheder	Lars Roger Sørensen	2000 troppede op til spejdertræf i Odense	Andre	Inno Tähismaa	Neutral

	Nyheder	Thomas Larsen	Drengedrøm blev virkelighed	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, Arnold Rüütel, Lennart Meri	Positiv
	Nyheder	AFP	Kina anerkender baltiske stater	Anerkendelse fra Vesten	udenrigsminister Qian Qichen	Neutral
	Feature	Thomas Larsen	Gensyn i Baltikum	Dansk udenrigspolitik	Uffe Elleman-Jensen, Lennart Meri, Margrethe den Anden, Mikhail Gorbatsjov, Otto Borch	Positiv

Mina, **Kadri Sildmets**, kinnitan, et olen bakalaureusetöö kirjutanud iseseisvalt. Kõikidele kasutatud materjalidele, teiste autorite väidetele ja arvamustele on nõuetekohaselt viidatud.

Kadri Sildmets

20.05.2020

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Kadri Sildmets**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Er danskerne ignoranter? Fremstilling af Estlands uafhængighed i danske aviser: Sammenligning af Berlingske Tidende og Jyllands-Posten i august og september i 1991“, mille juhendaja on Antonina Kostina, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kadri Sildmets

20.05.2020